

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Priemyselná 2, 824 73 Bratislava 26

Kancelária predsedu

Odbor komunikácie a styku s verejnosťou

Študentov vysokých škôl ubúda, financovanie obnovy internátov je výrazne poddimenzované

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (NKÚ SR) uskutočnil kontrolu zameranú na financovanie a hospodárenie verejných vysokých škôl (VVŠ), zároveň zhodnotil stav a nakladanie s nehnuteľným majetkom, s osobitným zreteľom na ubytovacie zariadenia v období rokov 2012 až 2016. Kontrolóri spomedzi dvadsiatky VVŠ, ktoré sú financované najmä z prostriedkov štátneho rozpočtu, vybrali 11 z nich (zoznam nižšie). Tento počet predstavuje 55 % zo všetkých VVŠ, ktoré v roku 2016 poskytovali vysokoškolské vzdelávanie. Vybraná vzorka patrí medzi najvýznamnejšie verejné školy na Slovensku (počtom študentov, zamestnancov a hodnotou majetku).

Odliv študentov

Kontrolóri NKÚ SR na základe zistení z kontroly poukazujú na neustály pokles študentov študujúcich na verejných vysokých školách na Slovensku. V roku 2016 sa ich počet na kontrolovaných subjektoch znížil v porovnaní s rokom 2012 o takmer 21 % (24 633 študentov). Tento pokles však nezapríčiňuje len demografický vývoj, do veľkej miery je zaň zodpovedný veľký odchod študentov do zahraničia, predovšetkým do Českej republiky. V školskom roku 2015/2016 študovalo u našich západných susedov až 22 251 Slovákov, čo je takmer 14 % z celkového počtu študujúcich na slovenských VŠ. Najčastejšie navštevujú odbory ako medicína, technika či informatika. Negatívnym dôsledkom tohto trendu je však to, že slovenskí absolventi zahraničných vysokých škôl sa podľa prieskumov späť na Slovensko nevracajú. Bez adekvátnych opatrení sa tento problém bude prehľbovať a bude mať dosah nielen na vysoké školy, ale aj na hospodársky a sociálny vývoj Slovenska. NKÚ SR preto tvorcom verejných politík, najmä rezortu školstva a rezortu práce odporúča, aby aktívnym využitím zákonných možností a realizáciou adekvátnych opatrení tento trend, spojený s rastúcim počtom odchádzajúcich študentov, postupne zmierňovali.

Kvalita škôl

Najvýznamnejšie zdroje príjmov VVŠ, ktoré predstavovali asi polovicu všetkých zdrojov, boli príjmy zo štátneho rozpočtu, poskytnuté formou dotácie. Počas kontrolovaného obdobia vzrástla táto suma u väčšiny škôl (s výnimkou Ekonomickej univerzity v Bratislave, Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka a Slovenskej technickej univerzity v Bratislave) v roku 2016 v porovnaní s rokom 2012 o viac ako 23 mil. eur (o 12,84 %). Keďže počet študentov klesal, nárast dotácie by sa mal prejavovať najmä na kvalite poskytovaného štúdia. Umiestňovanie slovenských vzdelávacích inštitúcií v rebríčkoch kvality však túto skutočnosť nepotvrzuje. V porovnaní s ostatnými krajinami V4 má Slovensko najmenej škôl umiestnených v medzinárodných rebríčkoch. V niektorých z nich sa zlepšuje iba pozícia STU či UK v Bratislave. Kontrolóri na základe uvedeného odporúčajú zmeniť systém financovania škôl, čo by umožnilo výraznejšie zohľadniť rozdiely v ich kvalite. NKÚ SR opätovne ako pri kontrole v roku 2013 navrhuje komplexne prehodnotiť metodiku rozpisu dotácií a zväziť zvýhodnenie škôl, ktorých absolventi preukazne nachádzajú uplatnenie na trhu práce.

Osobné výdavky (mzdy a odvody) predstavovali najvyšší podiel z bežných výdavkov. V kontrolovanom období sa pohybovali v rozpätí od 52,67 % do 57,68 %. Pri klesajúcom počte zamestnancov z 15 505 v roku 2012 na 15 064 v roku 2016 je zrejмый rast miezd vysokoškolských zamestnancov. Pozitívne je potrebné hodnotiť hospodárenie VVŠ, keď v rámci celého sledovaného obdobia takmer všetky preverované školy ukončili jednotlivé roky s kladným hospodárskym výsledkom. Tento výsledok hospodárenia je dobrým predpokladom na zníženie straty z minulých rokov, keďže VVŠ vykazujú ako nevysporiadaný výsledok hospodárenia minulých rokov sumu takmer 22,3 mil. eur.

Modernizácia vysokých škôl a internátov

Jedným z dôvodov odlivu študentov do zahraničia je aj finančné poddimenzovanie obnovy a modernizácie vysokých škôl, vrátane ubytovacích zariadení. Na rekonštrukciu internátov bolo z celkových kapitálových výdavkov čerpaných iba 2,54 %, čo dáva slabý predpoklad na realizáciu ich obnovy a modernizácie.

Verejné vysoké školy, ktoré preverovali kontrolóri NKÚ SR, vlastnia 702 budov a stavieb. Viac ako polovica z nich je však staršia ako 30 rokov (graf), pričom takmer polovica budov UK v Bratislave má viac ako 50 rokov a vzhľadom na opotrebovaný až havarijný stav si vyžadujú značné investície. Školy sa snažia postupne tento nehnuteľný majetok obnovovať a modernizovať. Ambíciou NKÚ SR bolo vyčíslieť celkový investičný/modernizačný dlh škôl, avšak nie všetky kontrolované VVŠ majú vypracované investičné plány, na základe ktorých by sa dal tento dlh hodnoverne vyčíslieť.

V rámci sledovaného obdobia požadovali školy na investície bez ubytovacích zariadení 94,3 mil. eur, pričom zo štátneho rozpočtu bolo poskytnutých len 20,9 mil. eur (niečo vyše 22 % z požadovanej sumy). Pre porovnanie, český rezort školstva vyčlenil len na dobudovanie kampusu Albertov v Prahe približne 135 mil. eur. Možno tak potvrdiť výrazné finančné poddimenzovanie v tejto oblasti, najmä zdrojov štátneho rozpočtu. Národná autorita v oblasti externej kontroly preto upozorňuje na riziko, že nedostatočným financovaním investičnej oblasti môže z dlhodobého hľadiska významne utpieť rastový potenciál VVŠ a z toho vyplývať ďalší nezáujem študentov získavať vzdelanie na slovenských školách.

Finančné poddimenzovanie je alarmujúce aj v oblasti obnovy a rekonštrukcie ubytovacích zariadení. Podľa zistených údajov bolo na investície internátov z kapitoly MŠVVŠ SR požadovaných takmer 85,5 mil. eur. Poskytnutých na tento účel bolo len cca 8 % a skutočne čerpaných ešte menej, len 6 %. Z fondov EÚ bolo na túto oblasť poskytnutých 6,8 mil. eur, ktoré boli takmer vyčerpané. Pri využívaní finančných prostriedkov z fondov EÚ je potrebné upozorniť na fakt, že bratislavský región je vylúčený z uchádzania sa o financovanie investícií a obnovy ubytovacích zariadení VVŠ z fondov EÚ. V týchto zariadeniach sú pritom ubytovaní výlučne študenti z iných regiónov Slovenska, prípadne zo zahraničia. Aj preto je nutné hľadať zdroje financovania na revitalizáciu študentských domovov, atraktívnejšie ubytovanie a priestory pre štúdium a voľný čas študentov, s cieľom zmiernenia, resp. zastavenia odchodu mladých ľudí z krajiny.

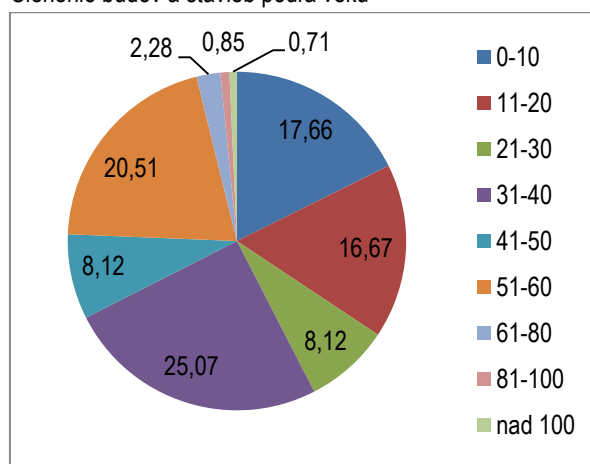
Kompetencie rektora

Najvyššia kontrolná inštitúcia upozorňuje aj na komplikovaný legislatívny stav, v rámci ktorého sa univerzity organizačne členia na fakulty a iné univerzitné pracoviská. V rámci VVŠ so štatutárnym zástupcom – rektorom, existuje akoby ďalšia právnická osoba – fakulta riadená dekanom, ktorý je bez súhlasu Akademického senátu fakulty zo svojej funkcie prakticky neodvolateľný. Takýto stav nedáva úplné kompetencie rektorovi ako jedinému štatutárnemu zástupcovi plnohodnotne riadiť hospodárenie a chod VVŠ ako celku. Rektor tak plní skôr reprezentatívnu funkciu.

Zoznam kontrolovaných vysokých škôl

- Ekonomická univerzita v Bratislave
- Prešovská univerzita v Prešove
- Slovenská technická univerzita v Bratislave
- Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne
- Trnavská univerzita v Trnave
- Univerzita Komenského v Bratislave
- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
- Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
- Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave
- Žilinská univerzita v Žiline

Členenie budov a stavieb podľa veku

Zdroj: NKÚ SR, z podkladov VVŠ

Vysoké školy v číslach

- ✓ **147 680** študentov navštevovalo v roku 2016 vysoké školy
- ✓ **20 882** zamestnancov VŠ v roku 2016
- ✓ **94 057** študentov navštevovalo kontrolované VVŠ v roku 2016
- ✓ **o 24 633** viac študentov navštevovalo kontrolované VVŠ v roku 2012
- ✓ **6,05 %** študentov na slovenských VŠ bolo zo zahraničia a ich počet sa v kontrolovaných VVŠ zvýšil od roku 2012 o 1 730 študentov
- ✓ **22 251** Slovákov študovalo v školskom roku 2015/2016 v Česku, čo je takmer 14 % z celkového počtu študentov na slovenských VŠ
- ✓ **len 2,54 %** kapitálových výdavkov bolo čerpaných na rekonštrukciu ubytovacích zariadení
- ✓ **702** budov a stavieb vlastní VVŠ, z ktorých viac ako polovica je staršia ako 30 rokov
- ✓ **takmer 50 %** budov Univerzity Komenského v Bratislave je starších ako 50 rokov
- ✓ **36 až 76 eur** mesačne je priemerná cena za ubytovanie poskytované VVŠ